

Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w kontekście realizacji przez organizacje pozarządowe zadań publicznych

I. Wprowadzenie w umowach dotacyjnych zapisów dot. zapewniania dostępności jest obligatoryjne

Począwszy od 5 września 2021 roku wszystkie umowy o wsparcie realizacji zadania publicznego obligatoryjnie muszą zawierać warunki służące zapewnieniu dostępności, nawet w przypadku gdy w ogłoszeniu, na podstawie którego złożona była oferta, nie zawarto szczegółowych wymagań dot. zapewniania dostępności.

II. Podstawa prawna

Obowiązki organizacji pozarządowych związane z zapewnianiem dostępności wynikają z art. 4 ust. 3 i ust. 4 oraz art. 5 ust. 1 i ust. 2 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2240).

Dostępność musi być zapewniona co najmniej w zakresie minimalnych wymagań określonych w art. 6 w/w ustawy i o ile to możliwe z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania. Umowa musi określać zakres obowiązku stosownie do zakresu merytorycznego zlecanego zadania. Obowiązek zapewnienia dostępności dotyczy konkretnego zlecanego zadania publicznego i zakres obowiązku zapewnienia dostępności powinien zostać określony w umowie.

W kontekście obowiązków związanych z procesem tworzenia, zawierania i realizacji umów, ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami wprowadza następujące regulacje:

- 1) art. 4 ust. 3 stanowi, że w przypadku zlecenia lub powierzenia, na podstawie umowy, realizacji zadań publicznych finansowanych z udziałem środków publicznych lub udzielania zamówień publicznych podmiotom innym niż podmioty publiczne, podmiot publiczny jest obowiązany do określania w treści umowy warunków służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie tych zadań publicznych lub zamówień publicznych, z uwzględnieniem minimalnych wymagań, o których mowa w art. 6 tej ustawy;
- 2) art. 4 ust. 4 uszczegółowił, że zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w ramach umowy, o której mowa w art. 4 ust. 3, następuje, o ile jest to możliwe, z uwzględnieniem uniwersalnego projektowania;

3) art. 5 ust. 2 wskazuje, że podmiot inny niż publiczny w przypadku realizacji umowy z podmiotem publicznym finansowanej ze środków publicznych jest zobowiązany do zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w zakresie określonym w tej umowie.

„Uniwersalne projektowanie” oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. „Uniwersalne projektowanie” nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób niepełnosprawnych, jeżeli jest to potrzebne (art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych).

„Racjonalne usprawnienie” oznacza konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami (art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych).

Z zapisów ustawy wynika, że **stanem wymaganym jest spełnienie minimalnych wymagań określonych w art. 6:**

A. Dostępność architektoniczna

Dostępność architektoniczna jest to zbiór wszystkich elementów tworzących budynek i przestrzeń, które mają bezpośredni wpływ na łatwość, z jaką dana grupa użytkowników może się w niej poruszać. Jest to zbiór rozwiązań z dziedzin architektury i budownictwa, ale też wykraczających poza ten zakres.

Minimalny zakres zapewniania dostępności architektonicznej zgodnie z art. 6 ustęp 1 w/w ustawy (wymaganie dotyczy zarówno sytuacji gdy prowadzone są działania inwestycyjno-remontowe jak również przy organizacji szeroko pojętych usług):

1. zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków

Dla zgodności z ustawą, należy zapewnić trasę wolną od przeszkód w pomieszczeniach budynku w sposób umożliwiający dostęp do wszystkich pomieszczeń oraz umożliwić pokonanie wysokości pomiędzy piętrami budynku. Zapewnienie dostępności w zakresie wymaganym ustawą nie powinno ograniczać się do zapewnienia dostępności dla osób poruszających się na wózkach (m.in. brak progów, pokonywanie różnic wysokości, szerokość i usytuowanie drzwi, elementów wyposażenia). Istotne jest również wzięcie pod uwagę co najmniej osób

słabowidzących (kontrast barwny elementów wewnątrz, oznaczenia przegród szklanych) i niewidomych (brak elementów wystających i obniżen wysokości).

2. instalacja urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych

W przypadku, gdy dostępność architektoniczna nie może być zapewniona przez projektowanie uniwersalne, należy zastosować rozwiązania dodatkowe jak np. instalacja podnośników czy pochylni.

3. zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100 z późn.zm.).

Niektóre osoby z niepełnosprawnością poruszają się w towarzystwie specjalnie wyszkolonego psa asystującego. Pies ułatwia im pokonywanie barier i umożliwia udział w życiu społecznym. Realizacja wymagania to zapewnienie możliwości wejścia do budynku osobie ze szczególnymi potrzebami z psem asystującym.

4. zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób

Obecnie nie obowiązują regulacje prawne w zakresie ewakuacji osób ze szczególnymi potrzebami inne niż omawiana ustawa. Minimalne działania rekomendowane do podjęcia w tym zakresie to ujęcie w procedurach ewakuacji zasad w obiekcie uwzględniających ewakuację osób o ograniczonej mobilności i / lub percepcji.

B. Dostępność cyfrowa

Minimalne warunki zapewnienia dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych, w tym dokumentów, multimediów na nich publikowanych określa załącznik do ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

C. Dostępność informacyjno–komunikacyjna

Artykuł 6 pkt. 3 ustawy o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r. określa minimalne wymagania służące zapewnieniu dostępności informacyjno-komunikacyjnej.

Minimalny zakres zapewniania dostępności zgodnie z art. 6 ustęp 3 ww. ustawy:

1. Obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu on-line do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje

Aby osoby Głuche mogły komunikować się z podmiotem świadczącym usługę potrzebne są różne środki komunikowania się. Środki te określa art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz.U. z 2023 r., poz. 20). Należą do nich:

- a) poczta elektroniczna,
- b) wiadomości tekstowe, w tym SMS, MMS lub przez komunikatory internetowe,
- c) komunikacja audiowizualna, w tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych,
- d) przesyłanie faksów,
- e) strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Należy zadbać, aby w ramach realizacji zadania osoby ze szczególnymi potrzebami miały możliwość skorzystania z różnych form kontaktu.

2. instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia

Środki wspomagające słyszenie to rozwiązania dla osób słabosłyszących, które korzystają z aparatów słuchowych i implantatów ślimakowych. Osoby słabosłyszące korzystające z aparatów mogą mieć trudności w rozumieniu mowy w hałasie, pogłosie bądź dalekiej odległości. Urządzenia te bezprzewodowo przekazują dźwięk tak, by zmniejszyć zakłócenia słyszenia spowodowane warunkami akustycznymi pomieszczenia. Najczęściej stosowanym urządzeniem jest pętla indukcyjna. Alternatywnie można stosować systemy wspomagające słyszenie FM lub wykorzystujące inne technologie.

3. zapewnienie na stronie internetowej informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania

Ustawa nakłada obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej podmiotu informacji o jego działalności (w wypadku zadań zleczonych informacja o zadaniu) oraz dodatkowo jej opracowanie w dwóch formatach: w tekście łatwym do czytania i rozumienia oraz w polskim języku migowym (PJM). W oparciu o podstawową informację o zakresie działalności podmiotu powstają adaptacje informacji w tekście łatwym do czytania i rozumienia (ETR) oraz w polskim języku migowym (PJM). Podstawowa informacja powinna być umieszczona w formie tekstu na stronie internetowej podmiotu publicznego zgodnie ze standardem WCAG 2.1 i być zgodna z zasadami prostego języka.

4. zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem (w zakresie realizowanego na podstawie umowy zadania) w formie określonej w tym wniosku

Zgodnie z ustawą osoby ze szczególnymi potrzebami mają prawo komunikować się z podmiotem w sposób przez nie wybrany.

Zgodnie z **art. 7 ust 1 ustawy** o zapewnianiu dostępności, jeżeli Zleceniobiorca nie jest w stanie, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, zapewnić dostępności osobie ze szczególnymi potrzebami w zakresie, o którym mowa w art. 6 pkt 1 i 3 (minimalne wymagania w zakresie dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej), Zleceniobiorca zobowiązany zapewnić takiej osobie dostęp alternatywny.

Dostęp alternatywny polega w szczególności na:

- 1) zapewnieniu osobie ze szczególnymi potrzebami wsparcia innej osoby lub
- 2) zapewnieniu wsparcia technicznego osobie ze szczególnymi potrzebami, w tym z wykorzystaniem nowoczesnych technologii lub
- 3) wprowadzeniu takiej organizacji podmiotu publicznego, która umożliwi realizację potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w niezbędnym zakresie dla tych osób.

Umowa może zostać rozwiązana przez Zleceniodawcę w drodze jednostronnego oświadczenia ze skutkiem natychmiastowym w przypadku niewywiązywania się Zleceniobiorcy z obowiązku zapewniania dostępności, o którym mowa w § 2 ust. 6 Umowy.